

DUO HOCHSCHEID – VAN RUTH

‘We doen nooit meer een concert zonder iets te vertellen over de stukken.’

Celliste Doris Hochscheid en pianist Frans van Ruth zijn warme voorstanders van Nederlands repertoire. Hun cd-serie *Dutch Cello Sonatas*, waarvan deel vijf in oktober verschijnt, scoort hoge ogen. Met hun project ‘Album’ – dat tijdens de Cello Biënnale te horen is – richten ze zich op de amateurmusicus. Nederlandse hoogstandjes hoeven niet moeilijk te zijn.

AUTEUR ELKE JANSEN, FOTO'S CARINE BIJLSMA

‘De mooiste dingen komen als je doorzet’

Doris: ‘We zijn alweer enige tijd actief met de Stichting Cellosonate en onze digitale catalogus van cello-pianorepertoire. Regelmatig worden we door docenten en leerlingen benaderd met de vraag: welke muziek is nou goed speelbaar voor de amateurcellist en -pianist? Een tijdje geleden waren we bij vrienden in Maastricht, beiden cellodocent, die vertelden dat er eigenlijk maar weinig geschikt Nederlands repertoire voorhanden is. En ineens dacht ik: daar moeten we iets aan doen! We kennen veel componisten, waarom vragen we niet of zij iets willen schrijven voor deze doelgroep? Zo ontstond het idee voor Album.’

De componisten die we benaderden reageerden erg enthousiast. Voor we het wisten hadden we er dertig die wilden meewerken. Het idee is dat ze allemaal een kort stuk schrijven voor cello en piano, een zogeheten ‘Albumblatt’, dat we gaan bundelen in een Album. De stukjes mogen maximaal vijf minuten en drie pagina's partituur beslaan, en moeten eenvoudig genoeg zijn om door amateurs, en vooral ook door kinderen gespeeld te kunnen worden. Inmiddels hebben we meer dan de helft van de stukjes binnen. Ze zijn zó leuk! Op 28 oktober wordt deel 1 gepresenteerd, tijdens de Cello Biënnale. Deel 2 volgt in december.’ Beide worden uitgegeven door Donemus.

MAKKELIJK ÉN ORIGINEEL

Doris vervolgt: ‘Maar er is meer. We gaan namelijk komend jaar overall in het land masterclasses organiseren, waarin uiteindelijk alle stukjes aan bod zullen komen. De masterclasses zijn speciaal voor amateurcellisten en -pianisten, en als het lukt zullen er – behalve wijzelf – steeds een of twee componisten bij aanwezig zijn. We hebben er al vier georganiseerd, te beginnen in oktober.

Tijdens de Cello Biënnale zullen de beste duo's hiervan het resultaat laten horen. De rest van het jaar gaan we gewoon door met die masterclasses. Uiteindelijk gaan Frans en ik alle stukken ook zelf opnemen, dat wordt dan een play-along cd. Cellisten kunnen dan met Frans oefenen, en pianisten met mij.

Er komt zo in één keer enorm veel educatief materiaal bij. We hebben een aantal bevriende docenten gevraagd om er naar te kijken, met hun leerlingen in gedachten. Op een gegeven moment heb ik de componisten nog een keer op het hart gedrukt: ‘Het zou mooi zijn als er ook een paar echt eenvoudige stukjes tussen zitten.’ Tegelijk moeten die wel de persoonlijke signatuur van de componist dragen, en boeiend zijn om te spelen en naar te luisteren. Dat is natuurlijk hartstikke lastig. Ik vind het wonderbaarlijk hoe de componisten dat inderdaad voor elkaar hebben gekregen.’

ZAADJES PLANTEN

Doris: ‘Het Fonds voor Cultuurparticipatie, het VSBfonds en het Amsterdams Fonds voor de Kunst hebben ons waanzinnig gesteund, we hebben het gehele benodigde bedrag ontvangen. Het grootste gedeelte hiervan gaat natuurlijk naar de componisten, die overigens heel aardig zijn met hun tarieven. En dan is er nog geld nodig voor de logistiek en publiciteit. Flyers, een aankondigend filmpje, dat soort dingen. Voor de masterclasses zijn we, in overleg met de docenten, gekomen op een tarief van 40 euro per deelnemer. Als mensen iets meer willen en kunnen geven dan mag dat natuurlijk; dan steunen ze meteen onze Stichting.’

Frans: ‘Een van de mooie dingen aan dit project is dat mensen, zeker ook kinderen, in aanraking kunnen komen met een levende componist.’

>>

‘Je hoeft muziek helemaal niet te begrijpen, als je je er maar voor openstelt.’

>> Doris: ‘Stel dat je een stukje speelt van Martijn Padding of Daan Manneke, en de componist ook ontmoet bij een masterclass. Als er van dezelfde componist daarna een opera in première gaat, dan denk je misschien: hé, die ken ik, dat wil ik zien! Daar hopen we op. Het is allemaal heel kleinschalig, maar misschien kunnen we op deze manier een zaadje planten. Er is – en wordt nog steeds – zoveel mooie muziek geschreven in Nederland. We willen daar een groter publiek voor vinden, en laten zien dat het niet iets is om bang voor te zijn. Dat is onze doelstelling. Veel mensen zeggen: “Ik weet er niks van, dus ik begrijp het niet”. Maar je hóéft muziek helemaal niet te begrijpen. Als je je er maar voor openstelt.’

DUO HOCHSCHEID - VAN RUTH

Frans: ‘Wij spelen nu meer dan twintig jaar samen, vanaf 1991. Ik was destijds begeleider op het conservatorium, onder meer van de celloklas van Dmitri Ferschtman, waar Doris deel van uitmaakte.’ Doris: ‘De eerste twee jaren speelde ik alleen maar het repertoire voor mijn cellolessen, maar Frans droeg steeds vaker zelf stukken aan, waaronder ook Nederlandse repertoire. Toen ik afgestudeerd was zijn we een duo gebleven.’

Frans: ‘Ik heb natuurlijk met heel wat mensen samengespeeld, en vaak moet je dan veel bespreken. Maar bij ons is dat op de een of andere manier niet zo nodig. Na concerten zeggen mensen wel eens tegen ons: “Jullie hebben niet eens naar elkaar gekeken tijdens het concert”. Blijkbaar hebben we iets ontwikkeld waardoor dat niet hoeft. Het gaat vanzelf.’

Doris tot Frans: ‘Ik heb wel veel van jou geleerd, hoor.’

Frans: ‘Dat zal wel.’

Doris: ‘Ik heb ontzettend veel van jou geleerd.’

Frans: ‘Ik had ook wat meer ervaring en misschien een meer uitgesproken manier van spelen omdat ik gewoon ouder ben...’

Doris onderbreekt hem: ‘Frans’ manier van spelen is gewoon ontzettend fijn. Hij denkt heel vocaal. Als je iets meer tijd nodig hebt, of wilt dat het stroomt; hij voelt het gewoon aan. Mijn studententijd was natuurlijk één grote zoektocht, maar werd hierdoor wel enorm vergemakkelijkt. Ik heb heel erg kunnen groeien doordat ik met hem heb kunnen spelen. Dat is echt een luxe geweest. En dat is het nog steeds.’

FRASEREN EN MENGEN

Frans: ‘Volgens mij hebben we gewoon ook een aantal gelijke inzichten. We houden bijvoorbeeld allebei niet van zinloos geweld, zoals ik het maar even noem. Als de muziek erom vraagt, dan wel natuurlijk, maar niet als uitgangspunt. Bij veel pianisten hoor je, als die fortissimo een aantal akkoorden achter elkaar moeten spelen, dat elk akkoord een accent krijgt, en er ineens geen sprake meer is van fraserings.’

Doris: ‘Dat bedoel ik met vocaal. Er is altijd lijn en richting in Frans’ spel, en dat is zo fijn voor een strijker.’ Frans vervolgt: ‘Een piano is natuurlijk een dom instrument, want je duwt de hele tijd gewoon houtjes naar beneden. Maar dan is het juist een uitdaging om met je voorstelling in dat stromen terecht te komen. Dan wordt het pas echt muziek.’

Er zijn ook veel cellisten die voortdurend een soort turbo-vibrator opzetten. Als je dat in een sonate doet sla je de plank mis, vind ik. Dan krijg je die twee instrumenten niet meer bij elkaar. Ik denk dat de klank die jij produceert en die uit mijn piano komt dicht bij elkaar liggen. We zijn wat dat betreft ook heel blij met de opnametechniek van MDG, voor onze cd-serie. Ze nemen het echt in de akoestiek op, er is geen sprake van een speciale microfoon per instrument. Daardoor klinkt het natuurlijk en organisch.’

Doris: ‘En die studiovleugel is ook een prachtig instrument, die heeft een bepaald timbre dat goed mengt met mijn cello.’

Frans: ‘Het is een Steinway uit 1901, met een opvallend rijke boventoonstructuur.’

Doris: ‘We hebben een paar keer meegemaakt dat er bijvoorbeeld een loopje in de piano eindigt en ik het overnam op mijn c-snaar, en dat we bij het terugluisteren niet konden horen waar dat gebeurde. Zo gaaf!’

OUDERWETSE COMBINATIE

Doris: ‘We focussen ons met de cd-serie *Dutch Cello Sonatas* op de periode 1900-1950, omdat die muziekhistorisch heel bijzonder was. Nederland was in die tijd een soort van proeflaboratorium, er

werd gepoogd los te komen van het Duitse romantische componeren. Componisten werkten toen nog vaak samen met topcellisten, bijvoorbeeld van het Concertgebouworkest. Dat was heel normaal. Er werd dus veel nieuws geschreven. Na 1950 kwamen er steeds meer ensembles. Dat werden de specialisten, de meeste orkesten bleven Mahler spelen.

Ik zeg hiermee niet dat er vanaf 1950 geen goeie stukken meer zijn geschreven. Maar het componeren veranderde, en de combinatie cello-piano werd bovendien minder populair. Als we nu componisten vragen om iets voor ons te schrijven dan zeggen ze vaak “Het is wel een ouderwetse combinatie, dat wordt een uitdaging.” Bij een stuk voor ensemble heb je meer instrumenten, en dus meer kleuren en speciale effecten tot je beschikking, maar bij ons komt het echt aan op de noten die je schrijft. In de periode 1900-1950 is er gewoon veel meer geschreven. Met alleen al de beste stukken maken wij de zes cd's makkelijk vol.’

GEWOON VOLHOUDEN

Frans: ‘Een probleem, in mijn ogen, met de muziek uit de periode 1900-1950 is dat componisten als Vermeulen, Ingenhoven of Dresden zich erg bewust waren van de soort historische taak die

WIE & WAAR

Doris Hochscheid is een veelzijdig celliste. Ze speelt al jarenlang in ASKO | Schönberg. Als lid van het Stolz Quartet wijdt ze zich aan vernieuwend muziektheater. Ze werkt graag samen met componisten, wat onder meer resulteerde in het celloconcert van Martijn Padding. Daarnaast doceert zij Alexander-techniek en kamermuziek aan het Conservatorium van Amsterdam.

Pianist **Frans van Ruth** combineerde zijn conservatoriumstudie met een universitaire opleiding. Hij was mede-oprichter en jarenlang pianist en medeprogrammeur van de Leo Smit Stichting. Hij deed veel onderzoek naar de Nederlandse muziekgeschiedenis en schrijft onder

meer zelf de toelichtingen bij zijn cd's. Hij doceert kamermuziek en liedinterpretatie aan het Conservatorium van Amsterdam.

Te horen en zien recitals op **27 september**, Kasteel Twickel, Delden en **20 oktober**, Lukaskerk, Ermelo. *YouTube-filmpjes: toets 'Hochscheid Van Ruth'.*

De eerste Album Masterclasses vinden plaats op **6 oktober** (Maastricht), **13 oktober** (Amstelveen) en **17 oktober** (Amsterdam). De presentatie van *Album* en cd 5 is op **28 oktober** om 13.30 uur tijdens de Amsterdamse Cello Biënnale, in de BAM-zaal van Muziekgebouw aan 't IJ. *Meer informatie: www.cellosonate.nl*

SPEEL EEN ALBUMBLATT VOOR CELLO EN PIANO

Akkoordlezers kunnen op www.akkoordmagazine.nl het stuk *Fransen* downloaden dat **Guus Janssen** voor het Album geschreven heeft.

Mail uw ervaringen met het instuderen aan redactie@akkoordmagazine.nl.

ze hadden. Dat bewustzijn is op een bepaalde ethische manier in hun muziek terechtgekomen. En daar moet je doorheen, als luisteraar.’

Doris: ‘Ik merk vaak dat mensen de muziek die ze niet meteen begrijpen ook niet goed vinden. Maar als je er echt inkruipt en de muziek toelaat, dan kan iets toch hemelbestormend mooi blijken te zijn. De mooiste dingen komen als je even doorzet, dat is gewoon zo. Gewoon volhouden. In deze tijd is dat misschien extra moeilijk, want alles is kant-en-klaar. Maar het is ook onze taak om dat uit te leggen, en dat willen we graag. We doen nooit meer een concert zonder iets te vertellen over de stukken.’

Ons doel van het Albumproject is niet alleen om meer mensen in aanraking te brengen met Nederlandse muziek, maar ook om de mensen zelf te leren kennen. We hopen dat het niet bij dit ene seizoen zal blijven maar dat het Album flink gebruikt gaat worden. Dat er wellicht meerdere edities komen en meer masterclasses, dus mogelijkheden om met componisten samen te werken. Misschien gaan we in de toekomst wel een Albumdag organiseren. We vinden het gewoon heel leuk om op deze manier iets voor onze achterban te doen, en onze passie met hen te delen.’